

УДК 330.322:338.24:339.923(477)

DOI: 10.60022/3(6)-22S

Левченко Олександр Васильовичздобувач третього (освітньо-наукового) ступеня вищої освіти
Національний університет харчових технологій, Україна**Levchenko Oleksandr**

PhD student

National University of Food Technologies, Ukraine

ORCID: 0009-0009-3901-346x

ОСОБЛИВОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

Анотація. У статті досліджено особливості інвестиційного середовища України в умовах воєнного стану, післявоєнного відновлення та євроінтеграції. Розкрито сутність інвестиційного середовища як сукупності економічних, інституційних, нормативно-правових, фінансових і соціально-політичних чинників, що визначають умови інвестиційної діяльності та інвестиційну привабливість країни. Визначено ключові особливості його функціонування, зокрема підвищені безпекові ризики, регіональну асиметрію інвестиційної активності, трансформацію інституційного середовища, обмежений доступ до фінансових ресурсів і зростання ролі міжнародної підтримки. Проведено порівняльний аналіз інвестиційного середовища до та після початку повномасштабної війни. Встановлено зміни в структурі інвестиційних потоків, галузевих пріоритетах і механізмах державної підтримки. Обґрунтовано необхідність удосконалення державної політики щодо забезпечення макроекономічної стабільності, захисту прав інвесторів, розвитку страхування воєнних ризиків та активізації міжнародного інвестиційного співробітництва. Доведено, що сучасне інвестиційне середовище України поєднує значні ризики та нові можливості, пов'язані з процесами відбудови, цифровізації та європейської інтеграції.

Ключові слова: інвестиційне середовище, інвестиційна привабливість, прямі іноземні інвестиції, воєнний стан, інвестиційна активність, інвестиційні ризики, інституційне середовище, євроінтеграція, післявоєнне відновлення, Україна.

FEATURES OF THE DOMESTIC INVESTMENT ENVIRONMENT

Abstract. The article examines the features of Ukraine's contemporary investment environment under martial law and the transformational processes associated with post-war economic recovery and European integration. The essence of the investment environment is defined as a set of economic, institutional, regulatory, financial, and socio-political factors that determine the conditions for investment activities and the level of a country's investment attractiveness. The key characteristics of the domestic investment environment are identified, including elevated security risks, regional asymmetry of investment activity, institutional transformation, limited access to financial resources, and the increasing role of international financial support.

A comparative analysis of the parameters of Ukraine's investment environment before and after the onset of the full-scale invasion by the Russian Federation was conducted. The study found that military actions have significantly altered the regional structure of investment flows, sectoral priorities, and mechanisms of state support for investors. The dynamics of foreign direct investment were examined, revealing the unstable nature of investment recovery amid persistently high levels of risk. Increased investor interest was identified in sectors related to food security, energy, logistics, the defense industry, and agricultural processing.

The study substantiates that enhancing Ukraine's investment attractiveness requires the implementation of a comprehensive state policy aimed at ensuring macroeconomic stability, improving the institutional environment, developing mechanisms for war-risk insurance, protecting investors' rights, and strengthening international investment cooperation. It is established that Ukraine's current investment environment is undergoing a transformation process, combining significant risks with new opportunities emerging from reconstruction efforts, digitalization, and European integration.

Keywords: *investment environment, investment attractiveness, foreign direct investment, martial law, investment activity, investment risks, institutional environment, European integration, post-war recovery, Ukraine.*

Постановка проблеми. Інвестиції є одним із ключових чинників забезпечення економічного зростання, структурної модернізації виробництва, підвищення конкурентоспроможності підприємств та зміцнення національної економіки загалом. В умовах глобалізації, посилення міжнародної конкуренції та швидких технологічних змін формування сприятливого інвестиційного середовища набуває особливої актуальності, оскільки саме воно визначає можливості залучення внутрішнього та зовнішнього капіталу для реалізації стратегічних проєктів.

Для України питання розвитку інвестиційного середовища є надзвичайно важливим з огляду на необхідність післявоєнного відновлення економіки, модернізації виробничого потенціалу, інтеграції до європейського економічного простору та забезпечення довгострокової економічної стійкості. Водночас вітчизняне інвестиційне середовище характеризується низкою специфічних особливостей, які формуються під впливом економічних, політичних, інституційних та соціальних чинників. Серед них особливого значення набувають нестабільність макроекономічного середовища, високий рівень воєнних ризиків, недосконалість окремих елементів регуляторної системи, обмежений доступ до фінансових ресурсів, а також необхідність адаптації національного законодавства до стандартів Європейського Союзу.

Незважаючи на значний природно-ресурсний, виробничий, науково-технологічний та людський потенціал, сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні не забезпечує достатнього рівня капіталізації економіки для реалізації завдань післявоєнного відновлення, структурної трансформації та підвищення міжнародної конкурентоспроможності. У цих умовах особливої актуальності набуває дослідження особливостей вітчизняного інвестиційного середовища та чинників, що визначають його розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем формування та розвитку інвестиційного середовища присвячено значну кількість наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених. Теоретичні засади інвестиційної діяльності, інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості економіки розкрито у працях І. Бланка, М. Чумаченка, В. Геєця, А. Пересади, В. Федоренка, О. Амоші, Т. Майорової та інших науковців. У їхніх дослідженнях обґрунтовано роль інвестицій як ключового чинника економічного зростання, модернізації виробництва та підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Теоретичні та прикладні аспекти формування сприятливого інвестиційного середовища знаходять відображення у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників, які акцентують увагу на впливі макроекономічної стабільності, інституційної якості та інтеграційних процесів на динаміку прямих іноземних інвестицій. S. M. Sakici обґрунтовує визначальну роль макроекономічної стабільності у забезпеченні припливу прямих іноземних інвестицій, доводячи, що фінансова, політична та цінова стабільність є ключовими передумовами формування привабливого інвестиційного середовища [7]. О. Шаров досліджує вплив перспективи членства в Європейському Союзі на залучення іноземних інвестицій, доводячи, що євроінтеграційні процеси сприяють зростанню довіри інвесторів за умови реалізації інституційних реформ, формування сприятливого інвестиційного клімату та підвищення спроможності економіки ефективно абсорбувати іноземний капітал [9]. L. Šečutė та V. Tvaronavičius доводять, що обсяги прямих іноземних інвестицій значною мірою залежать від макроекономічних характеристик країни, зокрема темпів економічного зростання, місткості внутрішнього ринку та податкових умов, що визначають загальну інвестиційну привабливість держави [8].

У сучасних наукових дослідженнях особливий акцент зроблено на трансформації інвестиційного середовища України в умовах воєнного стану, післявоєнного відновлення економіки та євроінтеграційних процесів. Науковці досліджують проблеми зниження інвестиційних ризиків, удосконалення інституційного забезпечення інвестиційної діяльності, розвитку державно-приватного партнерства, залучення міжнародної фінансової допомоги та створення механізмів стимулювання інвестиційної активності в пріоритетних секторах економіки. Зокрема, О. Кузьмінова та К. Ярошенко досліджують методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості України та напрямки її активізації, акцентуючи увагу на системі індикаторів інвестиційного клімату та структурних перетвореннях економіки [3]. Сучасні виклики формування інвестиційного середовища в умовах воєнного стану та післявоєнної трансформації економіки розглядаються у працях Е. Прушківської та В. Прушківського, які досліджують взаємозв'язок інвестиційної привабливості, зовнішньоекономічної діяльності та інституційних детермінант розвитку економіки України [4]. А. П. Гайдуцький досліджує особливості залучення іноземного капіталу в умовах воєнного стану та обґрунтовує необхідність

формування нових механізмів підвищення інвестиційної привабливості України, орієнтованих на зниження ризиків для інвесторів і стимулювання довгострокових капіталовкладень [1]. У публікації А. Скрипаля розглядаються сучасні тенденції інвестування в Україну в умовах війни. Автор підкреслює, що поряд із суттєвими ризиками для інвесторів формуються нові можливості, пов'язані з масштабною повоєнною реконструкцією, розвитком стратегічних галузей економіки та залученням міжнародного капіталу через спеціалізовані інвестиційні платформи й механізми страхування ризиків [6].

Водночас, незважаючи на значний науковий доробок, недостатньо дослідженими залишаються питання комплексної оцінки особливостей функціонування вітчизняного інвестиційного середовища в умовах сучасних геополітичних викликів, воєнних ризиків та структурної трансформації економіки.

Метою статті є дослідження стану вітчизняного інвестиційного середовища, визначення ключових факторів його формування, сучасних тенденцій розвитку та основних напрямів підвищення інвестиційної привабливості національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційне середовище являє собою складну багатокомпонентну систему взаємопов'язаних економічних, інституційних, нормативно-правових, фінансових та соціально-політичних чинників, що визначають умови здійснення інвестиційної діяльності та рівень інвестиційної привабливості національної економіки. Якість інвестиційного середовища безпосередньо впливає на масштаби залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій, ефективність їх використання та здатність економіки забезпечувати довгострокове економічне зростання, інноваційний розвиток і структурні перетворення.

Інвестиційне середовище України формується під впливом комплексу зовнішніх і внутрішніх чинників, що обумовлює його нестабільність, регіональну асиметрію та структурну незбалансованість. З одного боку, Україна має значний потенціал для залучення інвестицій завдяки вигідному географічному розташуванню, наявності сільськогосподарських ресурсів, розвиненій освітній системі та потенціалу людського капіталу. З іншого боку, інституційна слабкість, високі ризики, воєнні дії та недостатній рівень захисту прав інвесторів суттєво обмежують можливості капіталізації цих переваг.

До ключових характеристик інвестиційного середовища в Україні належать фактори, які комплексно відображають як макроекономічні виклики, так і структурні особливості економіки в умовах воєнного стану.

Одним із визначальних чинників є підвищений рівень політичних та безпекових ризиків, зумовлений триваючою збройною агресією російської федерації. Це створює суттєві загрози для збереження інвестиційних активів, стабільності логістичних ланцюгів і довгострокової окупності капіталовкладень, що, у свою чергу, підвищує вартість капіталу та актуалізує потребу в державному гарантуванні або страхуванні ризиків.

Додатковим обмежувальним чинником є нерівномірність регіонального розвитку, яка проявляється в суттєвій різниці інвестиційної привабливості між регіонами. Зокрема, західні області демонструють більшу активність в залученні інвестицій у харчову промисловість та переробний сектор, тоді як східні території залишаються менш придатними до повноцінного функціонування бізнесу через воєнні дії.

Водночас інституційне середовище залишається лише частково реформованим: попри досягнення у сфері дерегуляції, цифровізації державного управління та впровадження електронних сервісів, зокрема системи «Дія», зберігаються системні проблеми, пов'язані з функціонуванням судової влади, захистом прав власності та прозорістю дозвільних процедур. Це суттєво знижує рівень довіри як з боку внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів.

Обмежений доступ до фінансових ресурсів також ускладнює реалізацію інвестиційних ініціатив: висока вартість банківського кредитування, слабкий розвиток фондового ринку та венчурного капіталу стримують фінансування капіталомістких проєктів, особливо у сферах аграрного виробництва та переробки. В таких умовах зростає значення державних програм підтримки інвестицій.

Разом із тим, спостерігається активізація участі міжнародних фінансових інституцій і донорських організацій у фінансуванні українських інвестиційних проєктів. Структури на кшталт Світового банку, ЄБРР, USAID, GIZ посилюють свою присутність у напрямках, пов'язаних з харчовою безпекою, енергоефективністю та розвитком малого і середнього підприємництва.

У відповідь на зміну логістичних умов, зростання вартості імпорту й необхідність забезпечення продовольчої автономії формується додатковий інвестиційний інтерес до локалізації виробництва та імпортозаміщення. Це створює нові можливості для інвесторів, орієнтованих на внутрішній ринок та розвиток переробних потужностей, зокрема в харчовій промисловості.

Таким чином, сучасне інвестиційне середовище України є складною системою, що характеризується як стратегічними можливостями розвитку, так і високим рівнем ризику.

Дослідження трансформацій інвестиційного середовища України потребує порівняльного аналізу ключових змін, що відбулися під впливом повномасштабної збройної агресії російської

федерації, яка розпочалася 24 лютого 2022 року. Цей переломний момент не лише спричинив стрімке зниження обсягів капіталовкладень, але й зумовив формування нових підходів до регіонального, галузевого та інституційного управління інвестиційною діяльністю. Після початкового шокового періоду спостерігається поступове відновлення інвестиційної активності, трансформація галузевих пріоритетів, а також активізація ролі міжнародних фінансових організацій і держави як модератора інвестиційного клімату. У зв'язку із цим доцільно систематизувати основні розбіжності між докризовим (до 24.02.2022 р.) та воєнним (з 2022 р.) періодами.

У таблиці представлено порівняльну характеристику ключових параметрів інвестиційного середовища України до та після початку повномасштабного вторгнення рф, що дозволяє виокремити структурні зміни, ризики та потенційні вектори розвитку галузевих і регіональних інвестиційних стратегій.

Таблиця 1

Порівняння особливостей інвестиційного середовища України до
та після повномасштабного вторгнення рф

Критерій	Стан інвестиційного середовища		Ключові зміни
	до 24.02.2022 р.	після 24.02.2022 р.	
Політичні та безпекові ризики	Помірний рівень політичної нестабільності, локальні ризики в окремих регіонах	Високий рівень загальнонаціональної безпеки, системні військові ризики, пряма загроза збереженню активів	Радикальне зростання ризиків для фізичних активів та персоналу; значне зростання вартості капіталу; актуалізація потреби у страхуванні ризиків та державних гарантіях
Регіональна інвестиційна рівномірність	Відносно рівномірний розподіл між західними, центральними та східними регіонами. Київ, Харків, Дніпро, Одеса – лідери залучення інвестицій	Висока концентрація інвестицій у західних регіонах, обмежена активність у зоні бойових дій. Львів, Закарпаття, Хмельниччина, Київщина – нові інвестиційні центри.	Географічне переформатування інвестиційної привабливості на користь безпечніших регіонів
Інституційне середовище	Активне просування реформ, поступове вдосконалення регуляторного поля	Часткова втрата динаміки реформ, зростання невизначеності щодо судової та дозвільної системи	Посилення запиту інвесторів на передбачуваність, захист прав власності та прозорість процедур
Інфраструктурна готовність	Доступна інфраструктура у великих містах, обмежено в регіонах	Частково зруйнована; активне відновлення на заході країни; створення нових індустріальних парків	Вектор на децентралізацію індустріального розвитку та переорієнтацію логістичних потоків
Законодавчі інструменти	Наявність основних правових актів, проте складні процедури та корупційні ризики	Спрощення процедур через Єдиний портал державних послуг «Дія»; створення «єдиного вікна»; супровід інвестора UkraineInvest	Часткова лібералізація доступу до інвестиційних процедур
Доступ до фінансових ресурсів	Обмежений доступ до капіталу, високі кредитні ставки, відсутність гарантій, слабкий фондовий ринок	Поглиблення дефіциту довгострокового фінансування; залежність від державних програм і донорської підтримки; створення механізмів державних гарантій; активізація донорських програм (USAID, ЄБРР, GIZ)	Посилення ролі пільгових програм, грантів, міжнародних фінансових інституцій; покращення інституційного доступу до ресурсів для МСП та стратегічних галузей
Інвестиційна динаміка (ППІ)	Прямі іноземні інвестиції ~6,7 млрд дол. США у 2021 р.	Різне падіння у 2022 р., поступове відновлення у наступному періоді	Динаміка демонструє початок відновлення після шоку
Роль держави	Переважно декларативна політика підтримки інвесторів	Прийнято ЗУ №1116-IX, утворено UkraineInvest, посилено супровід інвестиційних проєктів	Держава стала активним гравцем у стимулюванні інвестиційної активності
Галузева структура інвестицій	Нерівномірна, з фокусом на фінансах, нерухомості, АПК	Переорієнтація на оборонну, харчову промисловість, енергетику, логістику	Сформовано нові пріоритети за участі МФО та програм допомоги

Продовження таблиці 1

Міжнародна інвестиційна підтримка	Переважає в рамках проєктів розвитку або галузевих ініціатив	Системна підтримка з боку МФО (ЄБРР, Світовий банк, GIZ, USAID тощо) у сферах продовольчої безпеки, МСП, енергоефективності	Розширення напрямів міжнародного фінансування; зростання довіри до стратегічних секторів; компенсація зовнішніми інституціями ризиків; зменшення тиску на держбюджет
Індустріалізація та локалізація виробництва	Помірний інтерес до імпортозаміщення та індустріальних парків	Високий інтерес до локалізації, розвитку агропереробки, створення індустріальних кластерів	Формування нових точок зростання на внутрішньому ринку, орієнтованих на стійкість і автономію
Технологічні тенденції	Обмежене впровадження інновацій, низький рівень автоматизації	Ширше впровадження цифрових технологій та ІІІ (ERP, IoT, блокчейн), принципів ESG	Війна прискорила технологічне оновлення, особливо серед експортно орієнтованих підприємств та у військовому секторі

Джерело: складає автором

Політичні та безпекові ризики є одним із ключових чинників, що визначають інвестиційну привабливість держави. У довоєнний період рівень політичної нестабільності в Україні загалом оцінювався як помірний, з наявністю локалізованих ризиків, переважно в прикордонних або тимчасово окупованих регіонах. Водночас із початком повномасштабної збройної агресії російської федерації ці ризики набули системного й загальнонаціонального характеру. Виникли масштабні загрози для збереження фізичних активів підприємств, безпеки персоналу та безперервності господарської діяльності. Така ситуація зумовила радикальне зростання вартості капіталу через необхідність у додаткових механізмах страхування інвестицій та гарантування повернення вкладень з боку держави або міжнародних партнерів. У результаті суттєво знизилася прогнозованість і керованість інвестиційного процесу, що вимагає переосмислення підходів до оцінки інвестиційних ризиків і трансформації державної політики у сфері підтримки стратегічних інвесторів.

Роль держави у сфері інвестиційної діяльності в Україні пройшла суттєві зміни. Раніше політика підтримки інвесторів носила переважно декларативний характер і не завжди була ефективно реалізована на практиці. Проте з прийняттям Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні» [2] та створенням агенції UkraineInvest [10] державний підхід до інвестиційного супроводу значно посилюється. Введено системні механізми підтримки та активного супроводу інвестиційних проєктів, що сприяє підвищенню привабливості країни для іноземних інвесторів. Таким чином, держава перетворилася на активного гравця на інвестиційному ринку, що не лише формує сприятливі умови, але й безпосередньо стимулює інвестиційну активність, що є важливим фактором економічного розвитку.

Регіональний розподіл інвестицій в Україні до початку повномасштабної війни характеризувався відносною рівномірністю, з домінуванням традиційних центрів економічної активності, таких як Київ, Харків, Дніпро та Одеса. Ці міста й регіони виступали ключовими осередками залучення як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій завдяки розвиненій інфраструктурі, наявності кваліфікованої робочої сили, а також концентрації ділової активності та адміністративних ресурсів. Однак після 2022 року інвестиційна географія зазнала суттєвих змін. Унаслідок активних бойових дій та загроз окупації східні та південні регіони втратили частину свого інвестиційного потенціалу, що спричинило релокацію капіталу до безпечніших територій. Київська та західні області України, зокрема Львівська, Закарпатська та Хмельницька, стали новими центрами концентрації інвестиційної активності, що супроводжується розвитком промислових парків, розширенням логістичної інфраструктури та посиленням взаємодії між місцевою владою і бізнесом. Таким чином, відбувся географічний перерозподіл інвестиційної привабливості на користь регіонів, які забезпечують відносну безпеку, стабільність функціонування та наявність умов для оперативної адаптації бізнес-процесів.

Інституційне середовище в Україні до початку повномасштабної війни характеризувалося поступовим, хоча й нерівномірним, просуванням реформ у напрямках дерегуляції, удосконалення регуляторного поля та цифровізації публічних послуг. Було запроваджено низку ініціатив, спрямованих на полегшення ведення бізнесу, зменшення адміністративного навантаження на підприємства, а також модернізацію інструментів державного управління. Проте з початком збройної агресії РФ спостерігається уповільнення реформаторської динаміки, що зумовлено необхідністю мобілізації ресурсів на безпекові потреби та функціонування в умовах воєнного стану. Одночасно посилюється

невизначеність щодо ефективності судової системи, забезпечення справедливого розгляду інвестиційних спорів та прозорості дозвільних процедур. У відповідь на це формується підвищений запит з боку як вітчизняних, так й іноземних інвесторів на стабільність інституційного середовища, передбачуваність регуляторної політики, дієвий захист прав власності та мінімізацію корупційних практик. Утвердження цих чинників є критично важливим для відновлення довіри до українського інвестиційного ринку та забезпечення його сталого розвитку в посткризовий період.

Інфраструктурна готовність, як один із ключових факторів інвестиційної привабливості в Україні до повномасштабної війни, базувалася переважно на наявності розвиненої транспортної, енергетичної та виробничої інфраструктури у великих промислових і адміністративних центрах. Водночас у низці регіонів, особливо поза межами обласних центрів, інфраструктурне забезпечення залишалося недостатнім, що обмежувало можливості рівномірного економічного розвитку. Після 2022 року ситуація змінилася кардинально: внаслідок бойових дій частина інфраструктурних об'єктів зазнала значних руйнувань, насамперед на сході та півдні країни. Проте в західних областях розпочався активний процес реконструкції, модернізації та створення нових інфраструктурних кластерів, зокрема через розвиток індустриальних парків, логістичних хабів і транспортних коридорів для підтримки реновації економічної активності. У цьому контексті спостерігається зсув у напрямі децентралізації індустриального розвитку, що супроводжується переорієнтацією логістичних потоків та формуванням нових економічних осередків поза межами традиційних центрів. Такий вектор змін не лише реагує на потребу безпеки, але й відкриває нові можливості для просторової диверсифікації інвестицій та формування стійких економічних платформ у порівняно безпечних регіонах країни.

Законодавчі інструменти регулювання інвестиційної діяльності в Україні зазнали певної трансформації внаслідок як зовнішньополітичного тиску, так і внутрішнього попиту на прозорість та ефективність процедур. На докризовому етапі законодавча база, попри формальну наявність основних правових актів, характеризувалася складністю процедур, надмірною бюрократизацією та наявністю значних корупційних ризиків на етапах отримання дозвільної документації, реєстрації проєктів та реалізації капіталовкладень. В умовах активізації цифрової трансформації державного управління спостерігається певна лібералізація доступу до інвестиційних процедур. Зокрема, впроваджено електронні сервіси на базі платформи «Дія», запроваджено механізм «єдиного вікна» для інвесторів, а також інституціоналізовано функцію супроводу стратегічних інвестпроєктів через державне агентство UkraineInvest [10]. У результаті цих змін забезпечено часткове спрощення взаємодії інвестора з державними органами, підвищено рівень прогнозованості регуляторних дій, а також створено передумови для поступового зменшення неформальних бар'єрів у доступі до інвестиційної діяльності.

Доступ до фінансових ресурсів в Україні традиційно залишався одним із вузьких місць у забезпеченні сталого інвестиційного розвитку. До початку повномасштабної війни спостерігався обмежений доступ підприємств до капіталу, що обумовлювалося високими відсотковими ставками за банківськими кредитами, низьким рівнем розвитку фондового ринку та відсутністю ефективних механізмів державного гарантування інвестиційних ризиків. Така ситуація істотно ускладнювала реалізацію довгострокових і капіталомістких проєктів, особливо для малих і середніх підприємств, а також для галузей із високим інноваційним потенціалом.

З початком повномасштабної агресії РФ фінансові виклики посилювалися. В умовах зростання невизначеності та макроекономічного тиску відбулося подальше звуження джерел приватного фінансування, що спричинило зростання залежності від державної фінансової підтримки та міжнародної донорської допомоги. У відповідь на ці виклики були активізовані інструменти підтримки з боку міжнародних фінансових організацій, таких як USAID, ЄБРР, GIZ, а також започатковано низку програм державного гарантування та компенсацій. Зокрема, розроблено механізми надання гарантій для підтримки інвестицій у стратегічно важливих галузях, включаючи агропромисловий комплекс, переробну промисловість та енергетичну ефективність.

У цьому контексті спостерігається зростання ролі пільгових фінансових інструментів – грантів, субсидованих кредитів, державно-приватних партнерств. Послідовно поліпшується інституційний доступ до фінансових ресурсів для малих і середніх підприємств, які стали одним із головних бенефіціарів нових програм. Таким чином, формуються передумови для поступового відновлення інвестиційної активності за рахунок більш диверсифікованої та орієнтованої на фінансову підтримку та стійкий розвиток.

Динаміка прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україні характеризується значними коливаннями у періоді 2021–2023 років. У 2021 році обсяг прямих іноземних інвестицій становив 6,7 млрд доларів США, що свідчить про відносно стабільний інвестиційний клімат [5]. Після критичного падіння обсягів ПІІ у 2022 році до 1,2 млрд дол. США інвестиційне середовище України продемонструвало ознаки адаптації до нових умов господарювання. Так, у 2023 році чистий приток іноземного капіталу

збільшився до 4,2 млрд дол. США, проте вже у 2024–2025 роках його обсяги знизилися до 3,3 млрд дол. США та 2,6 млрд дол. США, відповідно. Така динаміка свідчить про нестійкий характер відновлення інвестиційної активності та залежність інвестиційних процесів від безпекової ситуації, макроекономічної стабільності й ефективності державної політики щодо підтримки інвесторів.

Галузева структура інвестицій в Україні має суттєві трансформації. Із початковою нерівномірністю розподілу капіталу, зосередженого переважно у фінансовому секторі, нерухомості та агропромисловому комплексі, спостерігається суттєва переорієнтація інвестиційних потоків. В умовах сучасних викликів акцент зміщується на оборонну промисловість, харчову галузь, енергетику та логістику, що відображає адаптацію економіки до нових стратегічних пріоритетів. Важливо, що цей процес відбувається за активної участі міжнародних фінансових організацій та програм міжнародної допомоги, які сприяють формуванню та підтримці нових інвестиційних напрямків. Така зміна галузевого профілю інвестицій сприяє підвищенню стійкості економіки та її здатності до ефективного реагування на зовнішні виклики.

Індустріалізація та локалізація виробництва в Україні проходять етап значного активування. Спочатку спостерігався помірний інтерес до імпортозаміщення та розвитку індустріальних парків, що мав обмежений масштаб і вплив. Наразі увага бізнесу та держави змістилася в бік активного сприяння локалізації виробництва, зокрема у сферах агропереробки та створення індустріальних кластерів. Такий підхід сприяє формуванню нових точок економічного зростання, орієнтованих на підвищення стійкості внутрішнього ринку та забезпечення його більшої автономії від зовнішніх факторів. Це є важливим кроком у напрямку посилення національної промислової бази і зменшення залежності від імпорту.

Технологічні тенденції в Україні відзначаються суттєвими змінами за останні роки. Спочатку впровадження інновацій було обмеженим, а рівень автоматизації на підприємствах залишався низьким, що зумовлювало відставання у конкурентоспроможності. Проте з часом спостерігається ширше застосування цифрових технологій, таких як ERP-системи, Інтернет речей (IoT), блокчейн-технології та впровадження стандартів ESG, що сприяє підвищенню ефективності бізнес-процесів і прозорості. Особливо інтенсивним стало технологічне оновлення в умовах воєнного конфлікту, який фактично прискорив впровадження інновацій, зокрема серед експорто орієнтованих підприємств, що вимушені адаптуватися до нових реалій та викликів зовнішнього ринку. Це, у свою чергу, підвищує привабливість національного ринку для іноземних інвесторів, які прагнуть вкладати капітали у високотехнологічні та інноваційні сектори економіки. Водночас, розвиток технологій створює передумови для появи нових бізнес-моделей та інвестиційних можливостей, що сприяє диверсифікації економіки і зменшенню залежності від традиційних галузей. Таким чином, технологічні тенденції є ключовим драйвером трансформації інвестиційного середовища в Україні, сприяючи його сталому розвитку і посиленню глобальної конкурентоспроможності.

Отже, інвестиційне середовище України зазнає суттєвих змін під впливом комплексних трансформацій в економіці та державній політиці. Відновлення інвестиційної динаміки після кризових шоків сприяє поступовому підвищенню довіри іноземних інвесторів і створює передумови для стабілізації фінансових потоків та розширення капіталовкладень. Активізація ролі держави у підтримці інвестиційної діяльності, зокрема через впровадження системних механізмів супроводу та прийняття відповідних законодавчих актів, сприяє зменшенню невизначеності та ризиків, що характерні для інвестиційного процесу, підвищуючи привабливість країни як інвестиційного майданчика.

Переорієнтація галузевої структури інвестицій у бік оборонної промисловості, харчової галузі, енергетики та логістики відображає стратегічні пріоритети економічного розвитку та національної безпеки, що формують більш цілеспрямовані та перспективні напрями капіталовкладень. Водночас активізація процесів індустріалізації та локалізації виробництва сприяє зниженню залежності економіки від імпорту, розширенню внутрішнього ринку та створенню нових точок економічного зростання, що приваблює інвесторів, зацікавлених у довгострокових проєктах.

Значну роль у підвищенні конкурентоспроможності підприємств відіграє прискорене впровадження цифрових та технологічних інновацій, що відкриває нові можливості для інвестицій у високотехнологічні сектори та сприяє зниженню операційних ризиків.

Незважаючи на це, існуючі виклики, зокрема геополітична нестабільність, інфраструктурні обмеження та необхідність подальшого реформування інституційної бази, продовжують створювати бар'єри для активного інвестиційного розвитку.

В умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови пріоритетними напрямами формування сприятливого інвестиційного середовища мають стати розвиток інструментів страхування воєнних ризиків, активізація державно-приватного партнерства, залучення міжнародних фінансових організацій до реалізації інвестиційних проєктів, а також стимулювання інноваційної діяльності та цифрової трансформації економіки. Водночас важливим фактором підвищення інвестиційної привабливості

України є подальше просування євроінтеграційних процесів, гармонізація національного законодавства з нормами Європейського Союзу та впровадження сучасних стандартів корпоративного управління.

Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню довіри інвесторів, збільшенню обсягів внутрішніх і зовнішніх інвестицій, прискоренню структурної модернізації економіки та створенню передумов для забезпечення довгострокового економічного зростання України.

Висновки. Сучасне інвестиційне середовище України характеризується поєднанням значних викликів і нових перспектив розвитку. Незважаючи на високий рівень воєнних, економічних та інституційних ризиків, у країні поступово формуються передумови для активізації інвестиційної діяльності, пов'язані з процесами післявоєнного відновлення, євроінтеграції, цифрової трансформації та структурної модернізації економіки. За таких умов підвищення інвестиційної привабливості держави потребує реалізації комплексної та адаптивної інвестиційної політики, спрямованої на зниження ризиків, удосконалення інституційного середовища, розвиток механізмів підтримки інвесторів і забезпечення ефективного використання інвестиційних ресурсів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням науково обґрунтованих підходів до формування стійкого та конкурентоспроможного інвестиційного середовища України, оцінюванням впливу євроінтеграційних процесів на інвестиційну активність, а також удосконаленням механізмів залучення внутрішніх і зовнішніх інвестиційних ресурсів у пріоритетні сфери економіки.

Література

1. Гайдуцький А. П. Залучення іноземного капіталу: кейс воєнного часу. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2023. № 3 (128). С. 30–41. DOI: 10.31617/3.2023(128)03.
2. Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» №1116-IX 17.12.2020/ Із змінами URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (дата звернення: 13.04.2026)
3. Кузьмінова О. В., Ярошенко К. В. Інвестиційна привабливість України: оцінка та перспективні напрямки активізації. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-49-38.
4. Прушківська Е. В., Прушківський В. Г. Інвестиційна привабливість й зовнішньоекономічна діяльність: національний контекст та інституційні детермінанти. *Економічний простір*. 2026. № 210. С. 358–365. DOI: 10.30838/EP.210.358-365
5. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 13.04.2026)
6. Скрипаль А. Інвестування в Україну під час війни. [1/2] Advantage Ukraine. Trans.Info. 20.02.2023. URL: <https://trans.info/ua/investuvannya-v-ukrayinu-pid-chas-viyny-327240> (дата звернення: 13.04.2026)
7. Sakici S. M. Macroeconomic stability and foreign direct investment // *Macroeconomics and Finance in Emerging Market Economies*. 2025. Vol. 18(3). P. 661–674. DOI: 10.1080/17520843.2023.2194121.
8. Šečkutė L., Tvaronavičius V. Analysis of Foreign Direct Investment in the Baltic States // *Business: Theory and Practice*. 2007. Vol. 8, No. 3. P. 153–160. DOI: 10.3846/btp.2007.22.
9. Sharov O. Attracting Foreign Investment and EU Membership // *International Economic Policy*. 2024. Vol. 1(40). P. 46–68. DOI: 10.33111/iep.eng.2024.40.02.
10. UkraineInvest. Офіційний сайт агенції з інвестиційного розвитку України. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/> (дата звернення: 13.04.2026)

References

1. Haidutskyi, A. P. (2023). Zaluchennia inozemnoho kapitalu: keis voiennoho chasu [Attracting foreign capital: The wartime case]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, (3(128)), 30–41. [https://doi.org/10.31617/3.2023\(128\)03](https://doi.org/10.31617/3.2023(128)03)
2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2020). *Law of Ukraine No. 1116-IX “On state support of investment projects with significant investments in Ukraine”* (as amended). Retrieved July 24, 2026, from Verkhovna Rada of Ukraine Legislation Database (Accessed 13 April 2026)
3. Kuzminova, O. V., & Yaroshenko, K. V. (2023). Investytsiina pryvablyvist Ukrainy: otsinka ta perspektyvni napriamky aktyvizatsii [Investment attractiveness of Ukraine: Assessment and promising directions for activation]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (49). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-38>
4. Prushkivska, E. V., & Prushkivskyi, V. H. (2026). Investytsiina pryvablyvist y zovnishnoekonomichna diialnist: natsionalnyi kontekst ta instytutysiini determinanty [Investment attractiveness and foreign economic activity: National context and institutional determinants]. *Ekonomichnyi prostir*, (210), 358–365. <https://doi.org/10.30838/EP.210.358-365>
5. Ministry of Finance of Ukraine. (n.d.). *Priami inozemni investytsii (PII) v Ukrainu* [Foreign direct

investment (FDI) in Ukraine]. Retrieved July 24, 2026, from Ministry of Finance of Ukraine (Accessed 13 April 2026)

6. Skrypal, A. (2023, February 20). *Investuvannia v Ukrainu pid chas viiny. [1/2] Advantage Ukraine* [Investing in Ukraine during the war. [1/2] Advantage Ukraine]. Trans.INFO. Trans.INFO (Accessed 13 April 2026)

7. Cakici, S. M. (2025). Macroeconomic stability and foreign direct investment. *Macroeconomics and Finance in Emerging Market Economies*, 18(3), 661–674. <https://doi.org/10.1080/17520843.2023.2194121>

8. Sečkute, L., & Tvaronavičius, V. (2007). Analysis of foreign direct investment in the Baltic States. *Business: Theory and Practice*, 8(3), 153–160. <https://doi.org/10.3846/btp.2007.22>

9. Sharov, O. (2024). Attracting foreign investment and EU membership. *International Economic Policy*, 1(40), 46–68. <https://doi.org/10.33111/iep.eng.2024.40.02>

10. UkraineInvest. (n.d.). *Official website of the Ukraine investment promotion office*. UkraineInvest (Accessed 13 April 2026)

Отримано: 24.04.2026

Прийнято до публікації: 31.05.2026

Опубліковано: 01.06.2026